

Milan Vincetič

Cvetka Lipuš: *Kaj smo, ko smo.*
Ljubljana: Beletrina (Knjižna zbirka Beletrina), 2015.

Odgovora na retorično-filozofsko vprašanje *Kaj smo, ko smo*, s katerim je naslovljena najnovejša pesniška zbirka Cvetke Lipuš, tudi tokrat ne bomo dobili v obliki, kakršno si morda želimo, dobimo pa kopico približkov, naslonjenih na kolaž sveta, ki bi ga lahko poimenoval s pesničino sintagmo “računalniški oblak”. Ki pa še zdaleč ni romantična idealiteta, temveč kratko malo upesnjeni (tudi s pravnjo mero ironije) sodobni utrip, v katerem “v poslovni obleki se ne / spodobi v enajstec, kaj šele / v razuzdani verz”. Polivalentnost med tem *kaj smo, ko smo* in *kje smo, ko smo* je rdeča nit pričujoče zbirke, ki ne želi biti nervozna kritika sodobnosti, temveč le odsev le-te, v katerem “se nekdo v globinah zavesti / napoti proti površju, /.../ nekdo, ki je in hkrati ni”, torej tisti nekdo, ki je ujet v nevzdržni “dreams limited”.

Tako se v naš “koktajl genov” vedno znova primeša sprimek sedanosti s “primesmi tajne sestavine”, kajti “zgodbe (se) zaklenejo, ko protagonisti / sestopijo z zemlje”. Seveda ni naloga pesnikov, pa tudi ne filozofov, da bi svet reševali, česar se pesnica še kako zaveda, temveč ga zgolj razlagali, podaja slepe pege realnosti, ki je venomer plastovita, polna (ne) pričakovane dramaturgije, paradoksov, obratov, (ne)smislov ali navsezadnje (pod)zavednih projekcij/reakcij naših čutil, ki med drugim merijo tudi “utrip veselja, zvezdni prah na / obrveh nočnih prividov”. Pokrajine, ki jih naseli v pesmi, pa naj bodo dane geografske destinacije ali “prekrasna sosedova mačka na slemenu strehe, ki jo ljubkuje mesec”, zračijo kot plod nespečnosti, vizure občutenih spominskih reminiscenc ali konec koncev lege notranjih (domišljij) itinerarijev. V pesmih Cvetke Lipuš se tako opredmeteni kot neopredmeteni svet “družno stiska v tesnejših razmerah”, meje so zabrisane, barve ali zvoki preliti drug čez drugega, pravi naslovi so hkrati nepravilni, obenem pa smo zavezani “stalnemu bivališču v telesu, / ki potuje med oceanoma”. Povsem se strinjam z oznako Vida Sagadina iz

spremnne besede, da je “problematika telesa v poeziji Cvetke Lipuš kljub vsemu dovolj ambivalentna, da odpira več vprašanj: fizično telo, ki nas prej ali slej izda in se spremeni v truplo, *telos* pesniškega jezika ali vrnitev k samemu sebi kot svojemu sebstvu, /.../ za katerega ni povsem jasno, ali se mu je uspelo iztrgati se očetnjavi oziroma pripadnosti plemenu ter najti domovinsko pravico v izgnanstvu”.

V poeziji Cvetke Lipuš, vsaj v tej knjigi, namreč ni čutiti zamejske bolečine niti patološke zavezanosti rodni pokrajini, še več, tujina ji je le ena od postankov, ki ponuja dvoje optimalnih rešitev: ostati ali vrniti se. V pesmi z naslovom *Poglej nas, kako lebdimo brez pričakovanega svetobolja* zapiše: “Prišleki sledimo / drobtinicom dobrodošlic vse do omizja domačinov. / Postrežejo nam z letnicami na hišnih pročeljih, / s šepetom zakristij, z okruški trdnjavskega zidu, / poškropljeni s soljo kakor preste na šanku, / da se pijani od tuje zgodovine vračamo domov.” Pravzaprav smo vsi prišleki, bi povzel za pesnico, pa naj gre za samo rojstvo ali “ko vstopimo v ulični prizor (in) sprejmemo vse, kar nam pade v naročje”, prišleki, ki “nazdravljamo še zemlji, a ta se ne zgane”. Pa ne le zato, ker smo prisotni na njej zgolj v lastni “življenja ječi”, temveč ker čakamo novih prišlekov, obiskov, ekspresivnih “noči z grozo v gobcu” ali navsezadnje pesem, ki bi ali “rada šla na fešto”, ki “noče na svetlo” in “ki me vara že / od samega začetka”, kajti “preden / se zavem, vodi ona in jaz / lovim korak s tujimi zlogi”. Telo pesmi torej ni zgolj (vezna) posoda, ki se brezizrazno polni, temveč živ organizem, ki izziva, okleva, prigovarja, se preobraža pa tudi igrivo/privoščljivo pretvarja, preden se “spusti v besedo, / v gnezdo, polno zvočnikov in / šumevcev”, ki te “bodo (pesem., op. p.) zgnetli v obliko, da boš / zakorakala dol po vrsticah kot / manekenka na modni stezi”. Semantično-glasovna podoba lirske govornice, vsaj pri Cvetki Lipuš, diha kot nemirno živo tkivo, ki povsem sovпада s samo vsebino pesmi, ki so praviloma enokitične s tekočo dikcijo ter s številnimi verzniimi prestopi, ki razbijajo navidezni monotoni (pripovedni) ritem. Pesnica le redko razbije nevklično naracijo/intonacijo, kaj šele besedni red, verzi se prosto nizajo, kot da gre za *slow motion* lepljenko (*Prijavni urad, Čakanje, Negovanje ...*), v kateri “sama najraje gojim strahove, drobne / in priročne, (ki) v odločilnem trenutku / me zgrabijo za rokav, (da) na varnem / vzajemno ugibamo, kaj bi, če bi / v nas iznenada zacvetela drznost”. A drznosti preprosto ni, je le lahna, mestoma letargična prepuščenost, ki jo hektični ritem vsakdana vzdrami le za toliko, da “priplava katerakoli / ambicija na površje / vročega dneva, se potopi / kakor ladjica, ki jo fanta / spuščata v plitvini zaliva” (*Počitnice*).

Prav zato v pričujoči knjigi prvoosebni lirski subjekt ni vročični/nergavi akter, ki bi spreminjal/rušil naličje sveta, še več, bolj gre za sprijaznjenost in spoznanje, da je “morda še prostor med drugim / in tretjim oblakom, ki složno / potujeta preko obzorja”, da je še vmesni prostor, kjer “planeš brez padala iz vrto glave / prevare na tla resnice”. A padec skorajda ni boleč, kaj šele katarzičen ali usoden, je le znova zbudjeni pranagon za preživetje, ki nas po notranjem ključu smelo umerja, da ne bi nespametno “drveli, žogice hrepenenja, / po brezimni orbiti”. Zato se je treba “vrniti v telo”, v pr(a)vobitnost, ter se predvsem “navaditi nase”. Seveda te premise niso podane kot imperativ po preobrazbi, temveč kot povabilo na potovanje k “odprtemu koncu”, v katerem ni “nobenega / nabiranja junaštev v življenjsko poved, da bi odjeknila v elektronskih / koridorjih naslednikov”. Zato svet, ki ga upesnjuje Cvetka Lipuš, ni modifikacija niti negacija naše (ne) izpolnjenosti, temveč otipljiva danost, ki se bo – če se bo – prelevila zgolj po inerciji, da bi “brez besed postal(i) meso, tempelj mesa”, ki mu “dih ponese / telo, živi tovor, skozi noč”.

Vid Sagadin v spremni besedi pomenljivo zapiše, da je “poezija Cvetke Lipuš potovanje na konec noči, kjer nas srečujejo podobe iz vsakdanjosti, ki imajo kratek rok trajanja, a zato niso nič manj veličastne”. Res je: nanizane mimobežnosti, ki jih običajno spregledamo, kažejo na čuječega in čutečega (poto)hodca, ki ne ubira drznih ali celo slepih poti “o nujnosti ekspanzije”, še več, lirski subjekt se kratko malo preobleče v komaj opaženega vsakdanježa, pa naj se zazira v vodno zrcalo jezera Mendota (*Lake Mendota*) ali se počuti “starejši od sebe” ob “lestvi, prislonjeni na zrak”. Lestvi, po kateri se povzpne predvsem vase, torej v pritlehnost želja in sanj, ki se praviloma ne uresničijo. Če pa se že, se zgolj za imaginarni hip, v katerem nam spodsne predvsem pri odgovoru na v naslovu postavljeno vprašanje *kaj smo, ko smo*. Kot sem že zapisal, ostaja(jo) odgovor(i) v zraku, medtem ko o(b)stane poezija v pričujoči pesniški knjigi trdno na tleh.